

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
17 päivänä kesäkuuta 1992 *

Asiassa C-26/91,

jonka Cour de cassation de France on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta (EYVL 1972, L 299, s. 32) 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Jakob Handte & Co. GmbH

vastaan

Traitements mécano-chimiques des surfaces SA (TMCS)

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaoston puheenjohtaja F. A. Schockweiler sekä tuomarit G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco ja M. Zuleeg,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Jakob Handte & Co. GmbH, edustajanaan asianajaja J. P. Desaché, Pariisi,
- Saksan liittotasavallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön Ministerialrat Ch. Böhmer,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies X. Lewis,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan komission 25.2.1992 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.4.1992 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour de cassation de France on esittänyt 8.1.1991 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.1.1991, yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen edellä mainitun yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), jäljempänä 'yleissopimus', sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9.10.1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1), 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.
- 2 Mainittu kysymys on esitetty oikeudenkäynnin yhteydessä, jossa asianosaisina ovat Jakob Handte & Co. GmbH, kotipaikka Tuttlingen (Saksan liittotasavalta), jäljempänä 'Handte Saksa', ja osakeyhtiö Traitements mécano-chimiques des surfaces, kotipaikka Bonneville (Ranska), jäljempänä 'TMCS'.

- 3 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista ilmenee, että TMCS osti vuosina 1984 ja 1985 sveitsiläiseltä osakeyhtiöltä Bula et Filsilta, jäljempänä 'Bula', kaksi metallinhiomiskonetta, joihin se asennutti Handte Saksan valmistaman imujärjestelmän, jonka myi ja asensi Strasbourgiin (Ranska) sijoittautunut rajavastuuyhtiö Handte France, jäljempänä 'Handte Ranska'.
- 4 Vuonna 1987 TMCS nosti Bulaa, Handte Saksaa ja Handte Ranskaa vastaan vahingonkorvauskanteen Tribunal de grande instance de Bonnevillessa (Ranska) sillä perusteella, että valmistetut ja myydyt laitteet eivät olleet työhygieniää ja työturvallisuutta koskevien sääntöjen mukaisia eivätkä siihen käyttöön soveltuvia, johon ne oli tarkoitettu.
- 5 Mainittu tuomioistuin katsoi 4.5.1988 antamallaan päätöksellä, ettei se ole alueellisesti toimivaltainen käsittelemään Bulaa vastaan nostettua kanteen; se katsoi kuitenkin olevansa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen ratkaisemaan Handte Saksaa ja Handte Ranskaa vastaan nostetun kanteen.
- 6 Cour d'appel de Chambéry (Ranska) hylkäsi 20.3.1989 antamallaan päätöksellä Handte Saksan toimivallan puuttumista koskevasta päätöksestä tekemän muutoksenhaun sillä perusteella, että TMCS:n Handte Saksaa vastaan nostamaa kanteen voidaan pitää kanteena, jolla pyritään saamaan valmistaja vastuuseen myydyin tavaran virheestä, ja että mainitun tavaran myöhemmän ostajan nostama kanteen valmistajaa vastaan liittyy sopimusta koskevaan asiaan sekä Ranskan lain että yleissopimuksen mukaan, ja että näin ollen Tribunal de grande instance de Bonneville on perustellusti katsonut olevansa toimivaltainen, sillä se on yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa velvoite on täytettävä.
- 7 Handte Saksa haki mainittuun Cour d'appel de Chambéryyn päätökseen muutosta kassaatiomenettelyssä, sillä sen mukaan yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa "sopimusten ketjun" yhteydessä.
- 8 Cour de cassation de France katsoi, että asiaan liittyy yleissopimuksen tulkintakysymys, joten se on päättänyt lykätä asian käsittelyä, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on ratkaissut seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Sovelletaanko yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa, jossa määrätään erityistä toimivaltaa koskevasta säännöstä sopimusta koskevassa asiassa, tavaran myöhemmän ostajan ja sen valmistajan, joka ei ole tavaran myyjä, välisessä

asiassa, joka koskee tavaran virheellisyyttä tai soveltumattomuutta siihen käyttöön, johon se on tarkoitettu?”

- 9 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.
- 10 Kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen vastaamiseksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (katso asia 34/82, Peters, tuomio 22.3.1983, Kok. 1983, s. 987, 9 ja 10 kohta; asia 9/87, Arcado, tuomio 8.3.1988, Kok. 1988, s. 1539, 10 ja 11 kohta) yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaan sisältyvää käsitettä ”sopimusta koskeva asia” on tulkittava itsenäisesti ja tulkinnassa on tukeuduttava ensisijaisesti mainitun yleissopimuksen systematiikkaan ja tavoitteisiin, jotta yleissopimuksen yhdenmukainen soveltaminen kaikissa sopimusvaltioissa taattaisiin; mainittua käsitettä ei siis voida tulkita siten, että siinä tehdään lakiviittaus, jonka perusteella on tutkittava, miten kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevaa oikeussuhdetta on sovellettavan kansallisen lain mukaan luonnehdittava oikeudellisesti.
- 11 Seuraavaksi on syytä mainita, että yksi yleissopimuksen tavoitteista on sen johdanto-osan sanamuodon mukaan ”vahvistaa yhteisön alueelle sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa”.
- 12 Tältä osin yleissopimuksen kirjoittamisen yhteydessä tehdyssä asiantuntijakomitean kertomuksessa (EYVL C 59, 1979, s. 1) korostetaan, että ”vahvistamalla yhteiset toimivaltasäännöt yleissopimuksessa pyritään – luomaan – niillä aloilla, joita se koskee, sääntely, jolla taataan oikeusvarmuus. Näin ollen II osastoon sisällytetyissä toimivaltasäännöissä määritetään tuomioistuin, joka on, kaikki kyseessä olevat edut huomioon ottaen, alueellisesti sopivin ratkaisemaan asian”.
- 13 Mainittu yleissopimuksen tavoite saavutetaan siten, että yleissopimuksessa määrätään tietyistä toimivaltasäännöistä, joissa määritetään, millaisissa yleissopimuksen II osaston 2 ja 6 jaksossa tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa sitä vastaan, jolla on koti- tai asuinpaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa (silloin kun kyseessä on erityistä toimivaltaa koskeva sääntö) tai on nostettava (siltoin kun kyseessä on yksinomainen toimivalta tai oikeuspaikkasopimus) kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa.

- 14 Erityistä ja yksinomaista toimivaltaa sekä oikeuspaikkasopimusta koskevat säännöt poikkeavat siis yleissopimuksen 2 artiklan ensimmäisessä kappaleessa määrätystä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan sopimusvaltioiden tuomioistuimista toimivaltainen on vastaajan kotipaikan tuomioistuin. Mainitusta toimivaltasäännöstä ilmenevä yleinen periaate selittyy sillä, että se mahdollistaa periaatteessa vastaajan helpomman puolustautumisen. Niinpä mainitusta yleisestä periaatteesta poikkeavia toimivaltasääntöjä ei voida tulkita laajentavasti eli siten, että ne koskevat muita kuin yleissopimuksessa tarkoitettuja tapauksia.
- 15 Tästä seuraa, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”sopimusta koskeva asia” ei voida katsoa tarkoittavan sellaista tilannetta, jossa osapuoli ei ole vapaaehtoisesti sitoutunut velvoitteeseen toiseen osapuoleen nähden.
- 16 Kun kyseessä on kanne, jonka myöhempi ostaja, joka on hankkinut tavaran jälleenmyyjältä, on nostanut valmistajaa vastaan tavaran sopimattomuudesta aiheutuneen vahingon korvaamiseksi, myöhemmän ostajan ja valmistajan välillä ei ole minkäänlaista sopimussuhdetta, joten valmistajalla ei ole minkäänlaista sopimusvelvoitetta tavaran myöhempään ostajaan nähden.
- 17 Erityisesti kansainvälisten sopimusten ketjun yhteydessä osapuolten sopimusvelvoitteet voivat lisäksi vaihdella sopimuksen mukaan siten, että sopimusperusteiset oikeudet, joihin myöhempi ostaja saattaa vedota välitöntä myyjää vastaan, eivät ole välttämättä samat kuin ne sopimusperusteiset oikeudet, joista valmistaja on sopinut ensimmäiseen ostajaan nähden.
- 18 Yhteisön alueelle sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa koskeva tavoite, joka on yksi yleissopimuksen tavoitteista, edellyttää, että mainitun yleissopimuksen yleisestä periaatteesta poikkeavia toimivaltasääntöjä tulkitaan siten, että tavanomaisesti valvetunut vastaaja voi kohtuullisesti ennakoida, missä muussa tuomioistuimessa kuin sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, kanne häntä vastaan voidaan nostaa.
- 19 On siis todettava, että pääasiassa kyseessä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätyn erityistä toimivaltaa koskevan säännön soveltaminen tavaran myöhemmän ostajan ja sen valmistajan välisessä riita-asiassa ei ole valmistajan kannalta ennakoitavaa eikä siten yhteensopivaa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa.

- 20 Sen lisäksi, että valmistajalla ei ole minkäänlaista sopimussuhdetta myöhemmän ostajan kanssa eikä minkäänlaista sopimusvelvoitetta mainittuun ostajaan nähden, jonka henkilöllisyyttä ja kotipaikkaa hänen ei tarvitse tietää, useimmissa sopimusvaltioissa valmistajan vastuuta tavarán virheestä myöhempään ostajaan nähden ei pidetä sopimusluonteisena.
- 21 Edellä esitetyistä pohdinnoista seuraa, että kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on syytä vastata, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta tavarán myöhemmän ostajan ja sen valmistajan, joka ei ole tavarán myyjä, väliseen riita-asiaan, joka koskee tavarán virheellisyyttä tai soveltumattomuutta siihen käyttöön, johon se on tarkoitettu.

Oikeudenkäyntikulut

- 22 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavalta hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour de cassation de Francen 8.1.1991 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta tavarán myöhemmän ostajan ja sen valmistajan, joka ei ole tavarán myyjä, väliseen riita-asiaan, joka koskee tavarán virheellisyyttä tai soveltumattomuutta siihen käyttöön, johon se on tarkoitettu.

HANDTE

Due

Schockweiler

Mancini

Kakouris

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Zuleeg

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä kesäkuuta 1992.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
presidentti